

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра педагогіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан гуманітарно-педагогічного факультету

д. філолог. н., професор

В.Д. Шинкарук

« 5 » червня 2020 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засідання кафедри педагогіки

Протокол № 22 від «04» червня 2020 р.

Завідувач кафедри, д. пед. н.

Р.В. Сопівник

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ»**

Галузь знань 01 «Освіта, педагогіка»

Спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки»

Освітні програми «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті»

Розробник: к.пед.н., доцент кафедри педагогіки Буцик І.М.

Київ 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

«Педагогіка вищої школи»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	Магістр	
Галузь знань	01 «Освіта, педагогіка»	
Спеціальність	011 «Освітні, педагогічні науки»	
Освітні програми	Інформаційно-комунікаційні технології в освіті»	
Програма підготовки	освітньо-професійна	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	270	
Кількість кредитів ECTS	9	
Кількість змістових модулів	3	
Курсова робота	30 год.	
Форма контролю	залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1	1
Семестр	1	1
Лекційні заняття	30 год.	12 год.
Практичні, семінарські заняття	60 год.	12 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	180	246
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	4 год. 8 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета. Метою викладання навчальної дисципліни є підготовка фахівця для виконання професійних функцій та типових задач діяльності.

Завдання. Основними завданнями вивчення дисципліни є: формування у студентів знань про теорію навчання та виховання; формування у студентів та умінь щодо виявлення та характеризувати педагогічних проблем, підбору оптимальних педагогічних підходів для організації навчання і виховання.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

- **знати:** сутність процесу навчання, виховання та освіти; основні напрями та принципи, методи та форми навчання; принципи формування змісту освіти та

навчання; підходи до оцінювання успішності в навчанні; педагогічні технології в аграрній освіті.

- **уміти:** виявляти педагогічні проблеми в організації навчання і виховання; здійснювати характеристику навчальних та виховних процесів; оптимально підбирати організаційні форми, методи, прийоми, засоби та принципи навчання, виховання та контролю.

- **загальні компетентності (ЗК):**

- 1) знання та розуміння предметної області та розуміння професії;
- 2) гармонізувати комунікативну взаємодію, готувати й оприлюднювати доповіді (усно/письмово), популяризувати власні наукові досягнення;
- 3) здатність до формування та розвитку комунікативних здібностей, міжособистісної взаємодії у професійній сфері;
- 4) здатність до ведення професійної дискусії з використанням форматів усного та письмового спілкування на засадах рівності наукових поглядів, заохочення до творення смислової множинності, інтелектуальної складності та багато-вимірності;
- 5) здатність вільно й компетентно спілкуватися в діалогічному (полілогічному) режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю щодо сучасних концепцій дослідження проблем освіти;
- 6) здатність до передавання набутих знань іншим людям на основі застосування сучасної педагогічної методології, набуття вмінь постійного професійного самовдосконалення й самоосвіти з метою актуалізації знань про правову дійсність, збереження власного потенціалу актуального та інноваційного мислення;
- 7) здатність до зрозумілого і недвозначного донесення власних висновків, а також знань і пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефаківців, зокрема до осіб, які навчаються.

- **фахові (спеціальні) компетентності (ФК):**

- 1) здійснювати ефективну організацію освітнього процесу у ВНЗ на основі знань теорії й практики вищої освіти, моделювання діяльності фахівця; викладання у вищій школі.
- 2) визначати рівень особистісного і професійного розвитку: вивчати сучасні методи управління у процесі вирішення освітянських задач і виявляти можливості підвищення ефективності викладацької діяльності.
- 3) оперувати науковою термінологією педагогічної науки; розуміти системність, взаємозв'язок і цілісність різних педагогічних явищ і процесів;
- 4) здійснювати управління освітнім процесом;
- 5) здатність продукувати систему управління пізнавальною діяльністю, що забезпечує досягнення програмних результатів навчання;
- 6) здатність застосовувати інноваційні педагогічні технології з урахуванням особливостей підготовки фахівців за різними спеціальностями;
- 7) здатність застосовувати діагностичний інструментарій оцінювання академічних досягнень здобувачів освіти;
- 8) здатність реалізувати здоров'язбережувальний підхід в організації освітнього процесу;

9) здатність забезпечувати міжпредметні зв'язки.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для повного терміну денної (заочної) форми навчання.

Змістовий модуль 1. Загальні питання педагогіки та теорія виховання

Тема лекційного заняття 1.1. Педагогіка як наука. Основні педагогічні категорії (“виховання”, “навчання”, “освіта”). Система педагогічних наук: об'єкт, предмет, структуру загальної педагогіки (загальні основи, теорія навчання, теорія виховання, школознавство); проблеми, якими займається вікова педагогіка (дошкільна, шкільна, педагогіка дорослих, геронтологія), професійна педагогіка (військова, спортивна, виробнича і т.д.), спеціальна педагогіка (сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка), історія педагогіки.

Тема лекційного заняття 1.2. Розвиток і формування особистості. Поняття “особистість”, “індивід”, “персона”, “індивідуальність”. Структура особистості та її психологічні характеристики. Сутність поняття “формування” та “розвиток”. Фактори розвитку особистості (спадковість, середовище, активність). Вікові етапи розвитку особистості.

Тема лекційного заняття 1.3. Виховання як основа для розвитку та формування особистості. Поняття “виховання”, “самовиховання”, “перевиховання”, “вихованість”. Особливостями процесу. Структурні елементи процесу виховання, його рушійні сили, внутрішні та зовнішні суперечності, компоненти процесу виховання та етапи процесу виховання. Характеристика основних напрямків виховання. Поняття “метод виховання”. Класифікація методів виховання (методи формування свідомості особистості; методи формування досвіду суспільної поведінки і діяльності; методи стимулювання і корекції поведінки і діяльності вихованців; методи самовиховання). Форми виховання. Види виховних заходів у ЗВО. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання. Етапи виховної роботи у ЗВО, планування, організація та контроль.

Тема лекційного заняття 1.4. Зміст освіти і зміст навчання. Поняття “зміст освіти”. Нормативно-правові документи, в яких відображено зміст освіти (закон України “Про освіту”, закон України “Про вищу освіту”, Державні освітні стандарти, ОПП, навчальний план). Мета і пріоритети розвитку освіти, основні принципи реформи освіти (демократизація, гуманізація, національна спрямованість та неперервність освіти, неподільність навчання і виховання тощо). Поняття “зміст навчання”. Нормативно-правові документи, в яких відображено зміст навчання (навчальна програма, типова програма, підручник, посібник, методичні матеріали).

Тема лекційного заняття 1.5. Система освіти в Україні. Управління вищим навчальним закладом. Поняття про систему освіти України, основні нормативно-правові документи про освіту, рівні освіти, характеристика ступеневої освіти, характеристика закладів вищої освіти.

Змістовий модуль 2. Дидактика

Тема лекційного заняття 2.1. Дидактика. Процес навчання, його структура. Дидактика, основні категорії дидактики (навчання, викладання, учіння, принципи, форми, методи і засоби навчання), основні компоненти процесу навчання (цільовий, стимулююче-мотиваційний, змістовний, операційно-дійовий, контрольно-регулюючий, оціночно-результативний), основні функції навчання (освітня, виховна, розвиваюча). Психофізіологічні закономірності процесів формування знань, умінь та навичок. Етапи навчання, їх взаємозалежність.

Тема лекційного заняття 2.2. Закономірності, принципи та правила навчання. Поняття “правила”, “закономірності” та “принципи” навчання, їх взаємозв’язок. Характеристика принципів навчання (науковості, систематичності і послідовності, доступності, зв’язку навчання з практикою, свідомості і активності у навчанні, наочності, міцності знань, умінь і навичок, індивідуального підходу, емоційності у навчанні, виховуючого навчання).

Тема лекційного заняття 2.3. Індивідуалізація і диференціація навчання. Поняття «диференціація в освіті. Види і рівні диференціації. Поняття «індивідуалізація навчання» Індивідуалізація і диференціація навчання. Організація диференційованого навчання у ЗВО. Внутрішньогрупова індивідуалізація.

Тема лекційного заняття 2.4. Методи навчання. Поняття про методи та прийоми навчання, класифікації методів навчання (методи на основі джерел знань, методи навчання на основі пізнавальної діяльності студентів), характеристика методів навчання, оптимальний вибір методів навчання.

Тема лекційного заняття 2.5. Форми і методи навчання. Поняття “форма організації навчання”, поняття “форма навчання”, класифікації форм навчання та організації навчання. Види навчальних занять у ЗВО і їх характеристика. Лекційно-семінарська та класно-урочна системи навчання.

Модуль 3. Організація навчального процесу та освіти в Україні

Тема лекційного заняття 3.1. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів. Поняття «діяльність», «активність», «активізація», «навчальна діяльність», «навчально-пізнавальна діяльність». Поетапний розвиток навчально-пізнавальної діяльності. Умови активізації навчально-пізнавальної діяльності. Шляхи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Тема лекційного заняття 3.2. Неуспішність студентів та навчання обдарованої молоді. Поняття «неуспішність у навчанні». Причини неуспішності. Шляхи подолання неуспішності у навчанні. Суть та види обдарованості. Форми і методи роботи з обдарованими студентами. Досвід зарубіжних шкіл у навчанні обдарованої молоді.

Тема лекційного заняття 3.3. Засоби навчання. Поняття «засоби навчання». Мета та місце засобів унаочнення в системі засобів навчання, їх класифікація. Наочність як основа для відображення змісту навчання. Засоби унаочнення, їх класифікація. Вимоги до підготовки та використання засобів унаочнення.

Тема лекційного заняття 3.4. Контроль і оцінювання успішності у навчанні. Поняття “контроль”, функції контролю (навчальна, діагностична, виховна, розвиваюча, стимулююча, управляюча, оцінююча, прогностична), види контролю (попередній, тематичний поточний, періодичний, підсумковий), принципи контролю (об’єктивність, індивідуальний характер, систематичність, різноманітність форм, достатня кількість даних для оцінки, тематична спрямованість, об’єктивність, єдність вимог учителів, етичність, оптимальність, всебічність), критерії оцінки (обсяг, глибина, міцність, оперативність знань), рівні знань (репродуктивний, реконструктивний, творчий), норми оцінки, компоненти контролю (перевірка, оцінка, облік).

Тема лекційного заняття 3.5. Вивчення, узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду. Поняття «передовий педагогічний досвід». Практика вивчення передового педагогічного досвіду. Форми узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду. Сучасні новаторські ідеї в освіті.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Загальні питання педагогіки та теорія виховання												
Тема 1.1. Педагогіка як наука.	18	2	4	-	-	12	36	2	2	-	-	16
Тема 1.2. Розвиток і формування особистості	18	2	4	-	-	12						16
Тема 1.3. Виховання як основа для розвитку та формування особистості	18	2	4	-	-	12						17
Тема 1.4. Зміст освіти і зміст навчання у сучасній вищій школі.	18	2	4	-	-	12	24	2	2	-	-	16
Тема 1.5. Система освіти в Україні.	18	2	4	-	-	12						17
Разом за змістовим модулем	90	10	20	-	-	60	60	4	4	-	-	82
Змістовий модуль 2. Дидактика												
Тема 2.1. Процес навчання, його структура. Дидактика	18	2	4	-	-	12	24	2	2	-	-	16
Тема 2.2. Закономірності, принципи та правила навчання	18	2	4	-	-	12						16
Тема 2.3. Диференціація та індивідуалізація навчання	18	2	4	-	-	12	36	2	-	-	-	17
Тема 2.4. Методи навчання	18	2	4	-	-	12						16
Тема 2.5. Форми навчання	18	2	4	-	-	12						17
Разом за змістовим модулем	90	10	20	-	-	60	60	4	4	-	-	82

Змістовий модуль 3. Організація навчального процесу та освіти в Україні												
Тема 3.1. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів.	18	2	4	-	-	12	36	2	2	-	-	16
Тема 3.2. Неуспішність учнів та навчання обдарованої молоді	18	2	4	-	-	12						16
Тема 3.3. Засоби навчання	18	2	4	-	-	12						17
Тема 3.4. Контроль і оцінювання успішності у навчанні	18	2	4	-	-	12	24	2	2	-	-	16
Тема 3.5. Вивчення, використання та поширення передового педагогічного досвіду	18	2	4	-	-	12						17
Разом за змістовим модулем	90	10	20	-	-	60	60	4	4	-	-	82
Усього годин	270	30	60	-	-	180	270	12	12	-	-	246

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Педагогіка як наука.	4
2.	Розвиток і формування особистості	4
3.	Виховання як основа для розвитку та формування особистості	4
4.	Зміст освіти і зміст навчання у сучасній вищій школі	4
5.	Система освіти в Україні	4
6.	Процес навчання, його структура. Дидактика	4
7.	Закономірності, принципи та правила навчання	4
8.	Диференціація та індивідуалізація навчання	4
9.	Методи навчання	4
10.	Форми навчання	4
11.	Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів	4
12.	Неуспішність учнів та навчання обдарованої молоді	4
13.	Засоби навчання	4
14.	Контроль та оцінювання успішності у навчанні	4
15.	Вивчення, використання та поширення передового педагогічного досвіду.	4

5. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

1. Педагогіка як наука і мистецтво.
2. Основні педагогічні категорії.
3. Система педагогічних знань.
4. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
5. Поняття «індивід», «особистість», «індивідуальність».
6. Розвиток та формування особистості, напрями розвитку.
7. Вікові етапи розвитку особистості та індивідуальні особливості.

8. Фактори, що впливають на розвиток та формування особистості.
9. Поняття про «виховання».
10. Напрями виховання.
11. Принципи виховання.
12. Методи виховання.
13. Організаційні форми виховання та види виховних заходів.
14. Поняття про систему освіти, структура освіти України.
15. Освітні рівні в Україні, освітньо-кваліфікаційні рівні, наукові ступені, вчені звання.
16. Вища та післядипломна освіти в Україні.
17. Поняття про «зміст освіти», рівні формування змісту освіти.
18. Нормативно-правові документи, в яких відображено зміст освіти.
19. Поняття про «зміст навчання».
20. Нормативно-правові документи, в яких відображено зміст навчання.
21. Теорії формування змісту освіти.
22. Дидактика, її предмет дослідження.
23. Компоненти навчання. Етапи організації навчального процесу.
24. Функції та етапи навчання.
25. Види навчання.
26. Закономірності навчання.
27. Принципи навчання.
28. Правила навчання.
29. Поняття індивідуалізація в освіті, форми індивідуалізації навчальної роботи.
30. Поняття про диференціацію. Диференціація в освіті. Види і рівні диференціації.
31. Диференціація навчання, напрями та профілі диференціації.
32. Поняття «методи навчання».
33. Класифікації методів навчання.
34. Прийоми навчання.
35. Поняття «форми організації навчання», види форм організації навчання, види навчальних занять у ВНЗ.
36. Поняття «форми навчання» види форм навчання.
37. Системи навчання.
38. Поняття «активність», «навчально-пізнавальна активність», «активізація навчально-пізнавальної діяльності».
39. Розвиток та формування навчально-пізнавальної активності.
40. Принципи, умови та шляхи формування активності студентів.
41. Поняття «неуспішність», «відставання» та їх ознаки, види відставання.
42. Причини неуспішності та відставання.
43. Робота з відстаючими студентами.
44. Поняття обдарованості, види обдарованості, обдарована молодь.
45. Талант, геніальність.
46. Принципи навчальної роботи з обдарованою молоддю.
47. Форми і методи роботи з обдарованими дітьми.
48. Поняття про «засоби навчання». Класифікація засобів навчання.

49. Наочність як основа для відображення змісту навчання. Види наочності.
50. Засоби унаочнення, їх класифікація.
51. Вимоги до підготовки та використання засобів унаочнення.
52. Технічні засоби навчання.
53. Сутність контролю та оцінювання успішності у навчанні.
54. Види, методи та форми контролю.
55. Критерії та норми оцінювання успішності у навчанні.
56. Сутність передового педагогічного досвіду, його показники та вимоги до нього.
57. Умови, шляхи та методи виявлення та формування передового педагогічного досвіду.
58. Планування впровадження передового педагогічного досвіду в педагогічну практику, форми впровадження.

6. Методи навчання

Лекції: розповідь, пояснення, інформаційне повідомлення, ілюстрування, демонстрування, бесіда.

Практичні заняття: бесіда, письмові роботи (частково-пошукові справи).

Самостійна робота: робота з літературою, письмові роботи (частково-пошукові справи).

7. Форми контролю

Тематичний контроль (усне опитування, письмова робота).

Поточний контроль – модульні контрольні роботи (письмова робота).

Підсумковий контроль – залік (тестування).

8. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання студента відбувається згідно положення «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 20.02.2015 р. протокол №6 з табл.1.

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг студента, бали
Відмінно	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74-81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64-73
	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35-59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01-34

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

9. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни.
2. Конспект лекцій.
3. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів

10. Рекомендована література

Основна

1. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко – Д., 2014. – 416 с.
2. Зайченко І. В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі : навч. посіб / І. В. Зайченко. – Київ, 2017. – 456 с.
3. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З. В. Рябова, І. І. Драч, Н. О. Приходькіна, Н. В. Любченко [та ін.] ; Ун-т менедж. освіти НАПН України. – Київ, 2017. – 316 с.
4. Державна національна програма “Освіта”: Україна ХХІ століття”. – К., 1994.
5. Калашнікова Л. М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. – Харків, 2016. – 260 с.

Допоміжна

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. – К, 1998.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – С. 8 – 25.
3. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2001. – 576 с.
4. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія: Навч. посібн. – К.: Вища школа, 1995. – 237 с.
5. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376с.
6. Державна національна програма “Освіта” (Україна. ХХІ століття). – К.: Райдуга.–1994.– 61с.
7. Ельбрехт О.М. Педагогіка вищої школи: Модульний лекційно-практичний курс. – К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2005. – 80 с.
8. Закон України "Про освіту". – К.: Генеза, 1996. – 36 с.
9. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: Навч. посібн. – К.: Вища школа, 1997. – 394 с.
10. Лозова В.І., Москаленко П.Г., Троцько Г.В. Педагогіка: Навчально-методичний посібник. – К.: ІСДОУ, 1993. – 140 с.
11. Лузан П.Г. Активізація навчання студентів / За ред. Дьоміна А.І. – К.: Редакційно-метод. відділ Наукметодцентру агроосвіти, 1999. – 216 с.
12. Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ столітті. – К.: “Шкільний світ”. – 2001. – 24 с.

13. Нормативно-методичні матеріали з виховної роботи /В.І.Рябченко. – К.: НАУ, 2001. – 220 с.
14. Організація, зміст, форми та методи виховної роботи серед студентів колективами кафедр вищого навчального закладу освіти: Метод. Реком. / В.Д.Базилевич, М.І.Поночовний, Н.І.Косарева. – К.: ІЗМН. – 1997. – 28 с.
15. Педагогіка. Навчальний посібник / В.М.Газузяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов. – Вінниця: РВВВАТ “Віноблдрукарня”. – 2001. – 200 с.
16. Педагогика и психология высшей школы в схемах и определениях / С.Н.Тихомиров. – М., 2001. – 116 с.
17. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс: Учеб. для студ. пед. вузов: В 2 кн. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000.
18. Психологическая теория коллектива. / Под ред. А.В.Петровского. – М.: Педагогика, 1979. – 240 с.
19. Психология и педагогика / А.А. Радугин. – М.: Центр, 1996. – 334 с.
20. Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні : метод. рекомендації до практичних занять магістрантів / [авт.-укл. Т. О. Дороніна]. – Кривий Ріг : КДПУ, 2018. – 130 с.
21. Фіцула М.М. Педагогіка. – Тернопіль: “Навчальна книга – Богдан”, 1999. – 192 с.
22. Харламов И.Ф. Педагогика: Учеб. пособие. 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Высшая школа, 1990. – 576 с.
23. Харламов И.Ф. Педагогика. – Изд. 4-е – М.: “Гаролрики”, 2000. – 516 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Електронний навчальний курс з дисципліни «Педагогіка вищої школи» для студентів спеціальності «Освітні, педагогічні науки» (автор Буцик І.М.)